Afdeling: Sociaal Domein
Behandelaar: Top, Rinelle van den
Telefoonnummer: **06-11792726**

Voorstelnr. 2423
Barneveld, 27 oktober 2022
Portefeuillehouder: P.J.T. van Daalen

☐ Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct:

☐ Op overzicht Bestaand beleid (website)

Onderwerp: **Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld**

Gevraagde beslissing:
1. In te stemmen met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld.
2. De wethouder Sociaal Domein te mandateren dit akkoord namens het college te ondertekenen.
3. In te stemmen met de aanvraag van uitvoeringsbudget á €30.000,- bij het Rijk.
4. Dit besluit ter kennisname naar de raad te sturen, onder embargo tot de ondertekening van het akkoord.

1. Inleiding

Roken, overgewicht en probleemdrinken zijn de grootste veroorzakers van ziekte in Nederland. Om dit tegen te gaan, sloten zeventig landelijke organisaties in 2018 het Nationaal Preventieakkoord. Het doel van dit akkoord is dat Nederlanders in 2040 gezondere keuzes maken – vooral op het gebied van roken, overgewicht en alcohol. In navolging op het Nationaal Preventieakkoord, worden gemeenten opgeroepen een Lokaal Preventieakkoord te sluiten. Het Rijk stelt voor gemeenten met een Lokaal Preventieakkoord uitvoeringsbudget beschikbaar.

Ook in de gemeente Barneveld hebben we te maken met de gevolgen van roken, overgewicht en probleemdrinken. Daarom besloot het college eind 2021 een akkoord te gaan sluiten met lokale partners: het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld*.

Het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* is samen met lokale partners opgesteld. De gemeente is hierin één van de partners. Het is dus geen gemeentelijk beleidsstuk. Daarom wordt het college gevraagd in te stemmen met het akkoord in plaats van deze vast te stellen.

Een externe procesbegeleider begeleidde de totstandkoming van het akkoord. In een digitale uitvraag leverden meer dan tachtig lokale partners, waaronder het onderwijs, maatschappelijk werk, sportverenigingen, het welzijns- en jongerenwerk, het CJG, de GGD, huisartsen hun bijdrage aan de totstandkoming van dit akkoord. Vervolgens zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd en konden partners per e-mail bijdragen aan de conceptversies van het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld*.

De partners kozen er gezamenlijk voor in het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* de landelijke thema's aan te houden: roken, alcohol en gezonde voeding & beweging. Daarbij is gekozen voor een positieve benadering. We spreken niet over problemen, maar over het stimuleren van een gezonde leefstijl. Dat blijkt ook uit de titel van dit akkoord: het is geen preventie-, maar een leefstijlakkoord. Iedereen – of je jong of iets ouder bent – kan iets doen om zijn of haar gezondheid te verbeteren. Naast de ambities op het gebied van roken, alcohol en gezonde voeding & beweging, hebben partners afgesproken dat zij de komende jaren werken aan de vorming van een Leefstijlnetwerk. Dit netwerk moet ervoor zorgen dat partners elkaar en elkaars aanbod beter weten te vinden en op elkaar afstemmen.

De looptijd van het akkoord is vooralsnog tot en met 2025. Jaarlijks wordt een werkagenda opgesteld en worden afspraken geëvalueerd. Gedurende de looptijd van het akkoord is het mogelijk voor nieuwe partners om zich aan te sluiten. Op de website van de gemeente Barneveld wordt een actueel overzicht van de deelnemende partners geplaatst. Aan het einde van de looptijd wordt het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* herijkt en kan een akkoord voor de jaren daarna worden opgesteld.

Hoewel het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* geen gemeentelijk beleidsstuk is, wordt het in nauwe samenhang met gemeentelijk beleid uitgevoerd. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Het verbeteren van de mentale gezondheid van jongeren is één van de doelen binnen het NPO. Mentale gezondheid vormt een belangrijke basis voor een gezond leven. Dat heeft ook invloed op het voorkomen van roken, overgewicht en (problematisch) alcoholgebruik.
- Het Platform Jeugd. Eind 2022 is in de gemeente Barneveld het Platform Jeugd opgericht, met hierin vertegenwoordiging vanuit het onderwijs, de gemeente en lokale partners. Het Platform Jeugd wordt betrokken bij de uitvoering en voortgang van het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld*.
- Het Sport- en Beweegakkoord Barneveld. Dit akkoord werd in 2022 gesloten met lokale partners. Wat betreft het onderwerp 'bewegen' wordt in de uitvoering de samenhang aangebracht met het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld*.
- Het coalitieakkoord. Hierin is afgesproken dat de gemeente, in samenhang met het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld*, komt met een integraal plan tegen middelengebruik. In dat voorstel wordt de samenhang met het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* beschreven.

2. Beoogd effect

a) Meetbaar effect

In lijn met de ambities van het Nationaal Preventieakkoord, zijn de volgende ambities voor het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* opgesteld:

- In 2040 groeien alle kinderen op zonder contact met rokers en rook.
- Er zijn in 2040 geen kinderen of zwangeren die roken.
- In 2040 rookt nog maximaal 5% van de volwassenen.
- In 2040 is het percentage volwassenen met overgewicht met een vierde afgenomen.
- In 2040 is het percentage jongeren met overgewicht met een derde afgenomen.
- In 2040 drinkt geen enkele jongere onder de 18 jaar.
- In 2040 is het percentage volwassenen dat overmatig drinkt gehalveerd.

b) Maatschappelijk effect

Met de ambities uit het Gezonde Leefstijlakkoord wordt een goede gezondheid en welbevinden van inwoners in de gemeente Barenveld nagestreefd. Naast individuele en maatschappelijke effecten, zal dit op lange termijn ook kunnen leiden tot een afname in de zorgkosten.

3. Argumenten

1a. Cijfers laten zien dat ook in de gemeente Barneveld de onderwerpen roken, alcohol en voeding & beweging aandacht verdienen.

De cijfers uit hoofdstuk 2 van het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* laten zien dat roken, alcohol, ongezonde voeding en te weinig bewegen ook in Barneveld speelt. Zowel bij de doelgroep jeugd als bij de doelgroep volwassenen.

1b.Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld is samen met lokale partners opgesteld en kan rekenen op draagvlak.

Meer dan tachtig partners hebben meegewerkt bij de totstandkoming van dit akkoord.

1c. Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld sluit aan bij het gemeentelijk beleid.

In het beleidsplan 'Mensen Voorop' staan beleidsdoelstellingen geformuleerd op het gebied van gezonde leefstijl die voor een groot deel aansluiten bij de ambities uit het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld.* Daarnaast sluit het aan bij de doelen van het NPO, het Sport- en beweegakkoord en het Platform Jeugd. Bovendien draagt het akkoord bij aan de ambities van het college op het gebied van het terugdringen van middelengebruik.

3. Met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld kan de gemeente aanspraak maken op uitvoeringsbudget van het Rijk á €30.000,- in 2023.

De VNG heeft een positief advies gegeven over het concept akkoord. Met dit advies en het definitieve akkoord kan de gemeente voor 4 november een aanvraag indienen voor een uitvoeringsbudget van €30.000,- in 2023.

4. Het is niet gepast dit voorstel en het akkoord openbaar te maken voordat het akkoord ondertekend is.

We vinden het naar onze partners niet gepast om dit voorstel en het akkoord openbaar te maken voordat het akkoord ondertekend is. Op grond van artikel 5.1, lid 4 van de Wet open overheid (Woo) kiezen we ervoor het tot de ondertekening niet openbaar te maken.

4. Kanttekeningen

-

5. Financiën

In de begroting is, onder voorbehoud van goedkeuring door de gemeenteraad, vanaf 2023 €60.000,- (FCL 6150) structureel opgenomen voor de coördinatie en uitvoering van het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld*. In 2023 staat hier een Rijksbijdrage van €30.000,- tegenover voor de uitvoering van dit akkoord. Voor de periode 2024 en verder is er mogelijk ook een Rijksbijdrage beschikbaar. Hierover wordt eind 2022 meer duidelijkheid verwacht.

6. Uitvoering

Uitvoering

Voor een goede uitvoering van het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* wordt een coördinator aangesteld. Deze is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de afspraken en het samen met de betrokken partners behalen van doelen.

De partners worden samengebracht in het Gezonde Leefstijlnetwerk. Uit dit netwerk wordt een kerngroep samengesteld. De kerngroep en de coördinator stellen jaarlijks een werkagenda vast en evalueren jaarlijks. Aan de hand daarvan kunnen doelen en de aanpak worden bijgesteld.

De looptijd van het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* is vooralsnog tot en met 2025. Aan het einde van de looptijd van dit akkoord wordt het *Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld* herijkt en kan een akkoord voor de jaren daarna worden opgesteld.

Communicatie

Het definitieve akkoord ligt nu ter instemming voor aan alle partners. Eind 2022 vindt er een feestelijk tekenmoment plaats. Een voorwoord wordt nog toegevoegd aan dit akkoord. Gedurende de looptijd van het akkoord is het mogelijk voor nieuwe partners om zich aan te sluiten. Op de website van de gemeente Barneveld wordt een actueel overzicht van de deelnemende partners geplaatst.
De gemeenteraad wordt ter kennisname geïnformeerd over dit akkoord. Bij de ondertekening van het akkoord, wordt ook de pers actief geïnformeerd.

7. Bijlagen

1. Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld

GEZONDE LEEFSTIJLAKKOORD GEMEENTE BARNEVELD

Nationaal Preventie Akkoord

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 3
2 Barneveld in beeld 5
2.1 Roken 6
2.2 Voeding & Beweging 6
2.3 Alcohol 6
3 Samen op weg: Het proces 6
3.1 Verdieping 6
3.2 Conceptdoelen en afspraken 6
3.3 Het gezonde leefstijlakkoord Barneveld 7
4 Dit willen we bereiken 8
5 Doelgroepen 9
6 Aan de slag: Afspraken 2023 t/m 2025 10
6.1 Het ontwikkelen van een leefstijlnetwerk 10
6.2 Het tegengaan van problematisch alcoholgebruik 11
6.2.1 (Les)aanbod binnen het voortgezet onderwijs 11
6.2.2 Lokale doelgroepgerichte campagnes 12
6.2.3 Signaleren en bespreekbaar maken 12
6.3 Verminderen van roken en meeroken 13
6.3.1 Rookvrije omgeving 13
6.4 Gezond eten (en bewegen) 14
6.4.1 Gezonde sportomgeving 14
6.4.2 Inwoners stimuleren én inspireren 15
6.4.3 Gezonde voeding binnen het onderwijs 15
7 Uitvoering gezonde leefstijlakkoord Barneveld 17
8 Uitvoeringsbudget 19
9 Monitoring en evaluatie 19

Nationaal Preventie Akkoord

1. INLEIDING

Roken, overgewicht en probleemdrinken zijn de grootste veroorzakers van ziekte in Nederland. Om dit tegen te gaan, sloten zeventig landelijke organisaties in 2018 het Nationaal Preventieakkoord. Het doel van dit akkoord is dat Nederlanders in 2040 gezondere keuzes maken – vooral op het gebied van roken, overgewicht en alcohol. De gemeente Barneveld vormt helaas geen uitzondering. Ook in onze gemeente hebben we te maken met de thema's van het Nationaal Preventieakkoord.

Wij willen bijdragen aan een gezond en vitaal Barneveld en sluiten daarom het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. Wij helpen, stimuleren én motiveren mensen om gezonde(re) keuzes te maken, voldoende te bewegen, niet te roken, met mate te drinken en een betekenisvol sociaal leven te leiden. Natuurlijk kunnen en willen wij hen niet dwingen; inwoners zijn zélf verantwoordelijk voor hun keuzes. Wij kunnen hen wel informeren en werken aan een gezonde woon- en leefomgeving. Daar zetten wij ons voor in.

Een goede mentale gezondheid is een belangrijke basis voor een gezond leven. Dat heeft ook invloed op het voorkomen van roken, overgewicht en (problematisch) alcoholgebruik. Wij hebben ervoor gekozen om mentale gezondheid niet als apart thema op te nemen, omdat dit al een belangrijk speerpunt is in het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).

De afspraken in dit Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld gelden voor 2023 t/m 2025. Wij herijken ieder jaar de afspraken. Na 2025 zijn we van plan nieuwe afspraken te maken, op weg naar het behalen van onze ambities in 2040.

Een positieve benadering
Wij kiezen in dit Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld bewust voor een positieve benadering. Wij spreken niet over problemen, maar over het stimuleren van een gezonde leefstijl. Dat blijkt trouwens ook al uit de titel van dit akkoord: het is geen preventie-, maar een leefstijlakkoord. Iedereen – of je jong of iets ouder bent – kan iets doen om zijn of haar gezondheid te verbeteren.

Een goede basis
Wij hoeven gelukkig niet van nul af aan te beginnen. Er zijn in Barneveld veel initiatieven op het gebied van gezondheid en een gezonde leefstijl. Zo organiseert Be Active & Creative diverse activiteiten op het terrein van sport, cultuur- en jongerenwerk om een gezonde leefstijl te bevorderen. Het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) Barneveld biedt samen met diverse instanties onderwijsprogramma's die zijn gericht op alcohol- en drugspreventie. En de gemeente Barneveld maakt werk van het tegengaan van alcoholgebruik in het verkeer (vooral ook gericht op jongeren).

Het is niet de eerste keer dat partners de gezamenlijke ambitie hebben om te werken aan een gezonde toekomst voor inwoners van de gemeente Barneveld. In 2020 werd het Sport- en Beweegakkoord Barneveld opgesteld en ondertekend. Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld geeft hier een vervolg aan. Door initiatieven met elkaar te verbinden, te bundelen en de samenwerking tussen partners te versterken.

gemeente Barneveld

2. BARNEVELD IN BEELD

Hoe is het – als het gaat om roken, overgewicht en alcoholgebruik – gesteld met de leefstijl van inwoners van de gemeente Barneveld? Hieronder de meest relevante cijfers en percentages uit de Gezondheids- en Kindermonitoren van 2020 en 2021.

2.1 Roken

- 16% van de volwassen inwoners rookt; dat is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde.
- 3% van de tweede- en vierdeklassers in het voortgezet onderwijs rookt; landelijk is dat 4%.

2.2 Voeding & Beweging

- 51% van de volwassenen beweegt voldoende; 47% sport wekelijks.
- 35% van de volwassenen is lid van een sportvereniging.
- 49% van de volwassenen is te zwaar; dat is gelijk aan het landelijk gemiddelde.
- 59% van de 4-12-jarigen is lid van een sportclub; in de regio is dat 17 procentpunt hoger.
- 62% van de tweede- en vierdeklassers in het voortgezet onderwijs sport wekelijks bij een club, vereniging of sportschool; in de regio is dat 10 procentpunt hoger.
- 34% van de 4-12-jarigen beweegt 7 dagen per week, minimaal 1 uur per dag; in de regio is dat 4 procentpunt lager.
- 13% van de jongeren beweegt minimaal 1 uur per dag; in de regio is dat 3 procentpunt hoger.

Gezonde voeding en voldoende beweging zijn de basis van een gezonde leefstijl. Gezonde voeding of lidmaatschap van een sportvereniging zijn echter niet voor iedereen financieel haalbaar. Sociaaleconomische gezondheidsverschillen zijn groot: kinderen uit gezinnen met een minder goede sociaaleconomische positie zijn (vaak) minder gezond: in deze gezinnen wordt minder vaak groente en fruit gegeten en kinderen drinken minder water en/of thee zonder suiker. Meestal is het ongezondere alternatief dan de goedkopere keuze. Kinderen in deze gezinnen zijn in onze gemeente minder vaak lid van een sportvereniging (42%). Het percentage gezinnen dat in de gemeente Barneveld moeite heeft met rondkomen, is de afgelopen jaren (gelukkig) gedaald naar 6% (maar elke situatie is er één teveel).

2.3 Alcohol

- 6% van de inwoners drinkt overmatig alcohol (met 'overmatig' wordt bedoeld: mannen meer dan 21 glazen per week; vrouwen meer dan 14 glazen per week); het landelijk gemiddelde is iets hoger.
- Jongeren in Barneveld drinken vaak al op jonge leeftijd alcohol. 32% van de tweede- en vierdeklassers zegt recent alcohol te hebben gedronken; het landelijk gemiddelde is 3 procentpunt meer.
- 47% van de inwoners voldoet aan de norm van de Gezondheidsraad ("Drink niet of maximaal 1 glas per dag"). Dat is 3 procentpunt hoger dan in de regio.

3. SAMEN OP WEG: HET PROCES

Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld is ontstaan door bijdragen van organisaties en inwoners uit de gemeente Barneveld. Zij brachten, tijdens gesprekken en naar aanleiding van een digitale oproep, ideeën en dromen in. De organisaties waren afkomstig uit de eerste- en tweedelijnszorg, welzijn, onderwijs, sport, cultuur, overheid en het bedrijfsleven.

3.1 Verdieping

We organiseerden een aantal werkbijeenkomsten waar we – samen met 35 (zorg)organisaties en inwoners – nadachten over de thema's voor het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. We spraken over wensen, behoeften en kansen en stelden doelen vast. We werkten deze doelen uit naar concrete afspraken. We besloten om voor het leefstijlakkoord aan de slag te gaan met de volgende thema's:

1. Het ontwikkelen van een leefstijlnetwerk
2. Het tegengaan van problematisch alcoholgebruik
3. Het verminderen van roken en meeroken
4. Het gezond(er) eten (en bewegen)

3.2 Conceptdoelen en afspraken

We nodigden, toen alle doelen en afspraken waren uitgewerkt, alle partijen uit om een eerste reactie te geven. Zij konden aangeven bij welke afspraken zij willen worden betrokken. Voor het onderwijs en een aantal (zorg)partners werd een aantal extra overleggen georganiseerd over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van doelen en afspraken.

3.3 Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld

Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld is een akkoord van ons allemaal. Het akkoord bevat ambities, doelen en afspraken waar we samen onze schouders onder zetten. We dragen samen de verantwoordelijkheid om de doelen te bereiken. Iedere partner draagt vanuit de eigen rol en naar vermogen bij aan het bereiken van deze doelen.

Nieuwe partners, die de visie van dit Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld of één van de thema's onderschrijven, zijn van harte welkom zich bij ons aan te sluiten. Zo wordt het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld een breed gedragen beweging waarin iedereen zich inzet voor een gezond en vitaal Barneveld.

4. DIT WILLEN WE BEREIKEN

Een gezondere leefstijl is een zaak van lange adem. We richten onze ambities daarom – net als in het Nationaal Preventieakkoord, op de lange termijn: het jaar 2040. We streven – met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld – naar de volgende doelen:

1. Minder roken en meeroken
- In 2040 groeien alle kinderen onder de 12 jaar op zonder contact met rokers en rook.
- Er zijn geen kinderen of zwangere vrouwen die roken.
- Maximaal 5% van de volwassenen rookt.

2. Gezonder eten en bewegen
- Het percentage volwassenen met overgewicht is met een vierde afgenomen.
- Het percentage jongeren tussen 12- 18 jaar met overgewicht is met een derde afgenomen.

3. Tegengaan problematisch alcoholgebruik
- In 2040 drinkt geen enkele jongere onder de 18 jaar alcohol.
- Het percentage volwassenen dat overmatig drinkt, is gehalveerd.

5. DOELGROEPEN

Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld is bedoeld voor álle inwoners uit de gemeente Barneveld. We vinden het belangrijk dat kinderen, jongeren en volwassenen – met welke achtergrond dan ook – werken aan een gezonde leefstijl. We besteden daarbij extra aandacht aan onze jeugd, jongeren en hun ouders. Kinderen moeten van jongs af aan worden beschermd tegen een ongezonde leefstijl. Zij komen specifiek in enkele ambities en afspraken in het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld terug. Wij betrekken hun hele omgeving, maar in het bijzonder hun ouders; zij kunnen het beste invloed uitoefenen op de leefstijl van hun kind(eren).

Wij besteden ook extra aandacht aan moeilijk bereikbare groepen in onze samenleving. Wij communiceren altijd op een heel begrijpelijke manier over het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. Op die manier is de boodschap voor iedereen goed te begrijpen.

Een gezonde leefstijl is ook een belangrijk thema van de Lokale Alliantie Kansrijke Start. Deze alliantie is onder andere gericht op kwetsbare zwangeren, maar ook op jonge kinderen en hun omgeving.

Een andere manier om mensen te bereiken is via de buurtgerichte aanpak, waarvoor nu in de wijk Rootselaar-West een proef wordt uitgevoerd. In dit project zoeken we de samenwerking met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld.

De partners uit dit Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld zijn vaak betrokken bij inwoners met een laag inkomen. Voor hen is het extra moeilijk een gezonde leefstijl te bereiken. Wij spannen ons ervoor in drempels voor een gezonde leefstijl voor inwoners met een kleine portemonnee te verkleinen.

6. AAN DE SLAG: AFSPRAKEN 2023 T/M 2025

We maken in dit Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld afspraken om een gezonde(re) leefstijl van onze inwoners te stimuleren. We zetten in dit akkoord en de komende jaren in op de volgende thema's:
1. Het ontwikkelen van een leefstijlnetwerk
2. Het tegengaan van problematisch alcoholgebruik
3. Het verminderen van roken en meeroken
4. Het gezond(er) eten (en bewegen)

We hebben voor ieder thema doelen benoemd en afspraken gemaakt. Er zijn ook doelen en afspraken die op méér thema's van toepassing zijn. Om het overzichtelijk te houden, worden de doelen en afspraken bij het thema geplaatst dat in eerste instantie aanleiding is geweest om dit te benoemen.

Maatwerk
Elke vereniging of organisatie heeft – als het gaat om het stimuleren van een gezonde(re) leefstijl van onze inwoners – een eigen startpunt, cultuur en werkwijze. Het is niet altijd mogelijk (of zelfs wenselijk) om op dezelfde manier invulling te geven aan onze leefstijlambities. Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld biedt de mogelijkheid voor maatwerk. Voor meer informatie, zie de toelichting in Hoofdstuk 8 – Uitvoering Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld.

6.1 Ontwikkelen van een leefstijlnetwerk

Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld is een akkoord van alle betrokken (zorg) partners. We werken samen aan de doelen en staan daarom sterker. We vinden het belangrijk dat we elkaar kennen en dat we elkaar weten te vinden, bijvoorbeeld om tijdig te kunnen signaleren en inwoners te kunnen voorverwijzen naar passend ondersteuningsaanbod. Je moet elkaar – en elkaars aanbod – als lokale partners kennen. Dit biedt tegelijkertijd de mogelijkheid nieuw aanbod te ontwikkelen als blijkt dat in het huidige ondersteuningsaanbod iets ontbreekt. Of dat het huidige ondersteuningsaanbod niet aansluit bij de behoeften van de doelgroep. Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld ontwikkelt en verstevigt dit onderlinge netwerk. Dit bevordert ook de samenwerking tussen de verschillende sectoren.

Ambitie: We ontwikkelen een leefstijlnetwerk voor de gemeente Barneveld met partners uit het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. De partners kennen elkaar en elkaars aanbod. Zo werken we samen nóg beter aan onze gezamenlijke doelen én kunnen beter naar elkaar doorverwijzen.

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:
1. We brengen het bestaande ondersteuningsaanbod van de lokale partners in kaart. We maken dit zichtbaar binnen dit netwerk en op een sociale kaart.
2. We wijzen een coördinator/aanjager van dit leefstijlnetwerk aan.
3. We organiseren jaarlijks netwerkbijeenkomsten waar we kennis uitwisselen en aanbod op elkaar en onze inwoners afstemmen.
4. We plaatsen iedere maand een artikel in de krant waarin we laten zien hoe we in Barneveld werken aan een gezonde(re) leefstijl. Hierbij komt steeds een andere partner van het leefstijlnetwerk aan het woord. Ook via andere communicatiekanalen besteden we aandacht aan een gezonde(re) leefstijl.

6.2 Tegengaan van problematisch alcoholgebruik

Jongeren in Barneveld beginnen op jonge leeftijd met het drinken van alcohol en een groot deel van de volwassenen voldoet niet aan de norm van de Gezondheidsraad. Niet minder zorgelijk is het aantal inwoners dat met alcohol op gaat rijden; dit is in Barneveld twee keer meer dan het landelijk gemiddelde. Daarom werd het 'Plan van aanpak voor het terugdringen van alcoholgebruik in het verkeer in de gemeente Barneveld 2019 t/m 2022' gemaakt. De afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor de gevolgen van alcoholgebruik en alcohol in het verkeer – in het bijzonder ook onder jongeren. Wij willen met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld het gebruik van alcohol verminderen. Daarvoor is een cultuuromslag nodig. Wij realiseren ons dat maatwerk nodig is om doelgroepen te bereiken en te overtuigen van de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik – voor henzelf en/of voor anderen.

De gemeente Barneveld komt – in aanvulling op dit leefstijlakkoord – met een bredere aanpak rond de preventie van middelengebruik. Die aanpak hangt samen met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld en het bestaande Plan van aanpak voor het terugdringen van alcoholgebruik in het verkeer'. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijkheden van het zogenoemde 'IJslands Preventiemodel'.
Naast de onderstaande afspraken is er ook aandacht voor het thema alcohol binnen de 'Gezonde sportomgeving' (zie ook: 6.4.1 Gezonde sportomgeving).

6.2.1 (Les)aanbod binnen het voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs is een belangrijke plek om jongeren te bereiken over (de gevolgen van) alcohol. Voor jongere kinderen, bijvoorbeeld op de basisschool, wordt dit afgeraden omdat dit juist interesse kan wekken. Op de meeste middelbare scholen wordt nu al aandacht besteed aan de thema's alcohol, roken en drugs. Er zijn kansen om dit aanbod uit te breiden, waarbij wij ook ouders willen bereiken.

Ambitie: Wij creëren bewustwording en willen het alcoholgebruik en roken onder jongeren terugdringen en voorkomen. Daarvoor gebruiken we erkende lespakketten en passend ondersteuningsaanbod.

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:
1. Wij evalueren het preventieaanbod voor het voortgezet onderwijs dat is opgenomen in de menukaart van het CJG. We passen het aanbod waar nodig aan. We maken daarbij gebruik van erkende interventies, zoals 'Helder op school', om jongeren bewust te maken van de gevolgen van alcohol en roken. Wij kiezen voor erkende interventies om de resultaten beter te kunnen meten en zichtbaar te maken.
2. Wij bieden passende ondersteuning aan jongeren en/of hun ouders die willen worden geholpen om het gebruik van alcohol, roken of andere problematieken te verminderen.
3. Lokale partners organiseren jaarlijks themabijeenkomsten voor ouders over opvoeding en alcoholgebruik.
4. We bieden scholen, een Gezonde Schooladviseur van de GGD aan die hen kan helpen stappen te zetten in het 'Gezonde School'-beleid en hier een effectieve aanpak in te kiezen op een manier die bij de school past.
5. Wij stimuleren de scholen tijdig een aanvraag in te dienen voor het ontvangen van dit ondersteuningsaanbod. Wij brengen hiervoor het Ondersteuningsaanbod Gezonde School onder de aandacht van het voortgezet onderwijs. Wij begeleiden hen hierbij.

6.2.2 Lokale doelgroepgerichte campagnes

Het gebruik van alcohol en roken onder jongeren verdient nadrukkelijk aandacht in het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. Wij gaan jongeren en hun omgeving – om hen bewuster te maken van de gevolgen – rechtstreeks aanspreken.
Wij zetten daarom met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld in op lokale maatwerkcampagnes om jongeren, ouders en zwangere vrouwen te bereiken. Ook informeren wij inwoners die willen stoppen of minderen met alcohol over het ondersteuningsaanbod dat beschikbaar is.

Ambitie: Wij maken jongeren en volwassenen bewust over het gebruik van alcohol en de gevolgen hiervan, door het inzetten van doelgroepgerichte campagnes. Wij sluiten aan bij landelijke preventiecampagnes, maar wij passen die aan voor specifieke doelgroepen.

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:

1. Wij zetten landelijke campagnes zoals IkPas, Nix18 en Dry January breed in en maken gebruik van de landelijke campagnematerialen die hiervoor ter beschikking worden gesteld.
2. We vertalen landelijke campagnes naar aansprekende campagnes voor diverse doelgroepen in de gemeente Barneveld. Wij doen dit met lokale organisaties die specifieke doelgroepen bereiken.
3. Wij maken met behulp van het leefstijlnetwerk (zie doelstelling 1) het ondersteuningsaanbod om het gebruik van alcohol te verminderen zichtbaar en gratis beschikbaar voor inwoners uit de gemeente Barneveld.
4. Wij stimuleren ondernemers dat ze verantwoord omgaan met alcoholgebruik bij hun werknemers (bijvoorbeeld de vrijdagmiddagborrel).

6.2.3 Signaleren en bespreekbaar maken

De gemeente Barneveld beschikt over een groot (zorg)netwerk. Veel professionele organisaties komen in aanraking met inwoners. Zij kunnen een rol spelen in de (vroeg)signalering van overmatig alcoholgebruik. Toch blijkt dit, ook voor zorgprofessionals, soms lastig. Zij zijn op zoek naar handvatten om alcoholproblematiek te herkennen en bespreekbaar te maken met inwoners. Het lokaal versterken van professionals zal het signaleren en doorverwijzen van inwoners stimuleren.

Ambitie: Het (verder) scholen van professionals stelt hen beter in staat overmatig alcoholgebruik te herkennen. Op die manier hebben zij voldoende handvatten om in gesprek te gaan met inwoners.

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:

1. Lokale (zorg)experts verzorgen voorlichting en scholing aan lokale professionals over het signaleren en omgaan met inwoners met overmatig alcoholgebruik.
2. Wij organiseren voor inwoners, bedrijven, verenigingen en vrijwilligers een voorlichtingsbijeenkomst die is gericht op het herkennen van overmatig alcoholgebruik en hoe hiermee om te gaan.
3. Wij maken vanuit het leefstijlnetwerk zichtbaar welk ondersteuningsaanbod beschikbaar is voor inwoners uit de gemeente Barneveld om alcoholgebruik te verminderen.

6.3 Verminderen van roken en meeroken

Wij maken ons in de gemeente Barneveld sterk voor een rookvrije omgeving – vooral op plekken waar kinderen komen, omdat rookvrij opgroeien nog lang niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Op die manier beschermen we opgroeiende kinderen tegen de schadelijke gevolgen van roken en meeroken.
Het thema roken komt ook terug bij andere afspraken die we in het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld maken. Er is aandacht voor het verminderen van roken en meeroken bij

- het (les)aanbod voor het voortgezet onderwijs (zie 6.2.1.);
- het aanbod 'Gezonde Sportomgeving' (zie 6.4.1.).

6.3.1 Rookvrije omgeving

Verschillende publieke (dus openbaar toegankelijke) gebouwen en sportlocaties in de gemeente Barneveld zijn rookvrij. Ook alle scholen hebben een rookvrij beleid ingevoerd. Tegelijkertijd zijn er echter nog veel plekken waar wél wordt gerookt. Daarnaast zijn er verschillen of en hoe organisaties hun rookvrije accommodatie zichtbaar maken.

Ambitie: Wij streven naar meer rookvrije accommodaties binnen sportverenigingen, schoolpleinen, speeltuinen en publieke gebouwen. Kinderen komen zodoende steeds minder in aanraking met rokers.

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:

1. We dragen samen de landelijke 'Rookvrije Generatie'-campagne uit en stellen deze materialen voor partners beschikbaar.
2. Partners streven naar rookvrije accommodaties. We leggen deze afspraken vast in ons organisatie- of verenigingsbeleid.
3. We onderzoeken of en hoe openbare speelplekken en speeltuinen rookvrij kunnen worden.
4. We maken zichtbaar welke accommodaties rookvrij zijn. We stellen hiervoor producten beschikbaar van de Rookvrije Generatie.
5. We betrekken en informeren inwoners, ouders, medewerkers, leden, gebruikers en vrijwilligers over afspraken rondom rookvrij beleid en de handhaving hiervan.
6. We organiseren met NOC*NSF een themabijeenkomst over de 'Gezonde Sportvereniging' en informeren hen over de mogelijkheden en kansen van rookvrij beleid.
7. We laten zien welke ondersteuning beschikbaar is voor hen die willen stoppen met roken.

6.4 Gezond eten (en bewegen)

We werken in de gemeente Barneveld – als partners – samen aan het stimuleren van een gezond gewicht. We leggen de focus niet op het gewicht, maar op gezonde voeding, méér sporten en bewegen. We doen dit voor álle inwoners van Barneveld, maar met name voor kinderen en jongeren. We zetten met het Sport- en Beweegakkoord Barneveld al in op meer sport en bewegen; met het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld werken we aan een ánder belangrijk aspect: gezonde voeding. We zetten vooral in op bewustwording en het stimuleren van gezonde voeding binnen de kinderopvang, het onderwijs en een gezonder alternatief in sportkantines in de gemeente Barneveld.

Het Sport- en Beweegakkoord

In juni 2020 ondertekende een groot aantal partijen in de gemeente Barneveld het Sport- en Beweegakkoord. Het thema 'Gezond eten en bewegen' sluit nauw aan bij de ambities van dit akkoord. Initiatieven die te maken hebben met sporten en bewegen, worden daarom gekoppeld aan het Sport- en Beweegakkoord en komen niet terug in dit Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld en het Sport- en Beweegakkoord worden in nauwe samenhang uitgevoerd. Zo worden gezamenlijk ambities gerealiseerd die bijdragen aan een gezonde leefstijl in de gemeente Barneveld.

6.4.1 Gezonde sportomgeving

Een belangrijk aspect van het sport- en verenigingsleven is 'de derde helft', het vieren van een overwinning of gewoon even gezellig napraten. Een drankje of een bitterbal lijken daar onlosmakelijk mee verbonden te zijn. We zetten ons in Barneveld in voor een gezondere generatie. Niet door 'de bitterbal' te verbieden, maar door daarnaast een gezonder alternatief aan te bieden.
We werken, samen met sport- en beweegaanbieders in Barneveld, aan een gezondere sportomgeving. We doen dat onder andere door het voedingsaanbod in sportkantines en horeca van (sport)accommodaties gezonder te maken.
Sport- en beweegaanbieders die zich willen inzetten voor een gezonde(re) sportomgeving, worden ondersteund door bijvoorbeeld coaches van Team:Fit. Zij zijn experts in het gezonder maken van de sportomgeving op het gebied van voeding, rookvrije sportlocaties en verantwoord alcoholgebruik.

> ***Ambitie: Wij zetten ons samen met sport- en beweegaanbieders in Barneveld in voor een gezondere sportomgeving Wij doen dat door het voedingsaanbod in sportkantines en horeca van (sport)accommodaties en de omgeving daarvan gezonder te maken.***

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:

1. Wij organiseren samen met NOC*NSF en Team:Fit een bijeenkomst over de gezondere sportomgeving voor sportverenigingen. Tijdens de bijeenkomst krijgen sportverenigingen praktische tips over wat je als vereniging kunt doen.
2. Wij stimuleren sportverenigingen om van het Team:Fit aanbod gebruik te maken, zodat ze kosteloos ondersteuning kunnen krijgen bij het gezonder maken van hun kantine.
3. Wij stellen materialen beschikbaar voor het zichtbaar maken van acties, zoals rookvrij-borden, promotiemateriaal rookvrij en NIX18.

6.4.2 Inwoners stimuleren én inspireren

Wat is gezond? En wat is níet gezond? Veel verpakkingen zijn misleidend. Mensen zijn zich daardoor niet bewust wat zij precies tot zich nemen als zij eten en drinken. Wij dringen mensen niet op wat zij wel of niet moeten doen. Wij leggen uit waarom gezonde voeding belangrijk is. We 'verleiden' mensen om gezonder te eten en wij gaan samen met inwoners actief aan de slag.

> ***Ambitie: We organiseren praktische voorlichting en activiteiten om inwoners te informeren, bewust(er) te maken van gezonde voeding en hen te inspireren om gezonder te eten. We maken inzichtelijk hoe producten zich tot elkaar verhouden en wat elke doelgroep nodig heeft.***

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:

1. Wij maken beeldend inzichtelijk hoe gezond dranken en tussendoortjes zijn.
2. Wij organiseren een voorlichtingsavond voor inwoners over gezonde voeding.
3. Wij organiseren de cursus 'Voel je goed': een cursus voor lager opgeleide volwassenen die willen werken aan een gezonder gewicht en moeite hebben met taal.
4. Wij creëren bewustwording bij inwoners over gezonde voeding en inspireren hen gezonder te eten. Hierbij stimuleren wij initiatieven als
   - kookworkshops voor ouder en kind;
   - supermarktsafari: onder begeleiding laten we inwoners kennis maken met gezonde voeding in de supermarkt en laten we zien dat ook met een smal budget gezonde voeding mogelijk is.
   - de smaak van Barneveld: het ontwikkelen van een lokaal receptenboek met inbreng en inspiratie van inwoners.

6.4.3 Gezonde voeding binnen het onderwijs

(Basis)scholen en kinderopvanglocaties spelen – samen met ouders – een belangrijke rol bij het aanleren van een gezonde leefstijl bij jonge kinderen. Ook hier geldt: 'jong geleerd, is oud gedaan'. In Barneveld zijn enkele scholen bezig met het behalen van het certificaat 'Gezonde School' en op verschillende scholen wordt met een 'gezonde traktatie' gewerkt. Het betekent niet dat er helemaal geen ongezonde voeding meer wordt gebruikt. Culturele achtergronden en financiële mogelijkheden zijn van invloed op de voeding die kinderen mee naar school krijgen.

Scholen geven aan dat zij ouders niet kunnen verplichten alleen gezonde producten aan hun kind(eren) mee te geven, maar willen hen wel stimuleren én inspireren over wat wél mogelijk is. Dit zal op langere termijn bijdragen aan meer gezonde voeding. Kinderen leren op deze manier wat gezond én lekker is en kunnen hun ouders hierbij betrekken.

> ***Ambitie: Wij stimuleren en inspireren leerlingen van het basisonderwijs om gezonde producten te gebruiken.***

Nu maakt het onderwijs gebruik van een menukaart van het CJG Barneveld. Zij nemen lessen af die zijn gericht op specifieke thema's. Op de menukaart is weinig tot geen aanbod dat is gericht op gezonde voeding. Door dit aanbod uit te breiden, wordt voor het onderwijs de drempel lager gebruik te maken van dit lesaanbod. Het onderwijs is erg positief om met gezonde voeding aan de slag te gaan, maar zal hiervoor moeten worden ontzorgd.

Om dit te realiseren maken we samen de volgende afspraken:

1. We evalueren de huidige menukaart met preventielessen (Menukaart CJG) en passen het aanbod waar nodig aan. Voor het basisonderwijs worden in ieder geval specifieke activiteiten/lessen toegevoegd, zoals bijvoorbeeld:
- Smaaklessen
- Workshops gezonde traktaties maken
- Het aanbieden van moestuintjes met bijhorend lespakket
- Aanbieden van kookworkshops
2. We werken hierbij met erkende, effectieve interventies.
3. We bieden scholen, een Gezonde Schooladviseur van de GGD aan die hen kan helpen stappen te zetten in het 'Gezonde School'-beleid en hier een effectieve aanpak in te kiezen op een manier die bij de school past.
4. Wij stimuleren de scholen tijdig een aanvraag in te dienen voor het ontvangen van dit ondersteuningsaanbod. Wij brengen hiervoor het Ondersteuningsaanbod Gezonde School onder de aandacht van het voortgezet onderwijs. Wij begeleiden hen hierbij.
5. We informeren en stimuleren het onderwijs gebruik te maken van EU-schoolfruit- en groenteprogramma.

7. UITVOERING GEZONDE LEEFSTIJLAKKOORD BARNEVELD

Voor een goede uitvoering van het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld is het gewenst om een coördinator aan te stellen. Deze is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de afspraken en het samen met de betrokken partners behalen van doelen.

De partners worden betrokken bij de realisatie van dit akkoord en samengebracht in het (in dit akkoord genoemde en toegelichte) leefstijlnetwerk.

Wij stellen een kerngroep samen. De kerngroep stelt samen met de coördinator een jaar- en werkprogramma vast, monitort de resultaten en bewaakt de voortgang van de uitvoering van het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld.
De resultaten worden jaarlijks geëvalueerd. Dan wordt bepaald of nieuwe doelen, afspraken of thema's moeten worden toegevoegd.
De kerngroep bestaat uit partners uit zorg, welzijn en onderwijs.

In Barneveld wordt (vanuit het LEA, Lokaal Educatief Overleg) het Platform Jeugd opgericht, met hierin de gemeente, het onderwijs en andere lokale partners. Dit platform is bedoeld om tot gezamenlijke afspraken te komen over het onderwijs- en jeugdbeleid. Gezonde Jeugd is één van de drie ambities van dit platform. Het Platform Jeugd ondersteunt het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. Afstemming van activiteiten uit het leefstijlakkoord met betrekking tot het onderwijs vindt via dit platform plaats. De coördinator van het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld zoekt hiervoor de afstemming met het platform.

De coördinator sluit ook aan bij overleggen rondom het Sport- en Beweegakkoord. Een gezonde leefstijl en sport gaan hand in hand. Hierbij wordt de verbinding gelegd tussen initiatieven uit beide akkoorden.

8. UITVOERINGSBUDGET

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) stelt, nadat het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld is vastgesteld, voor 2023 een uitvoeringsbudget van € 30.000,- beschikbaar. Voor de periode na 2023 is nog niet duidelijk welke bijdrage de gemeente Barneveld ontvangt. Wij gebruiken het uitvoeringsbudget om aan het werk te gaan met de doelen en afspraken. Jaarlijks worden hiervoor een uitvoeringsagenda en begroting opgesteld.

Naast de Rijksbijdrage van € 30.000,- is de gemeente Barneveld van plan jaarlijks nog eens extra financiële middelen beschikbaar te stellen. Hiervan wordt een coördinator aangesteld om uitvoering te geven aan het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld. Daarnaast wil de gemeente in het bijzonder de preventie van middelengebruik verder verstevigen en hiervoor budget beschikbaar stellen.

9. MONITORING EN EVALUATIE

Het Gezonde Leefstijlakkoord Barneveld wordt jaarlijks herijkt. Dit biedt mogelijkheden om nieuwe thema's aan het akkoord toe te voegen.
De samenwerking tussen de partners vormt hiervoor de stabiele basis.

We verwachten dat de effecten op de leefstijl van inwoners van de gemeente Barneveld pas op lange(re) termijn zichtbaar zullen zijn. Deze effecten monitoren we door middel van onder andere:

- De vierjaarlijkse Kindermonitor;
- De vierjaarlijkse Gezondheidsmonitor Jeugd;
- De jaarlijkse integrale jeugdrapportage;
- De vierjarige Gezondheidsmonitor volwassenen.

GEZONDE LEEFSTIJLAKKOORD GEMEENTE BARNEVELD

gemeente Barneveld

Nationaal Preventie Akkoord